

K O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, maj 2010

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/63/2010

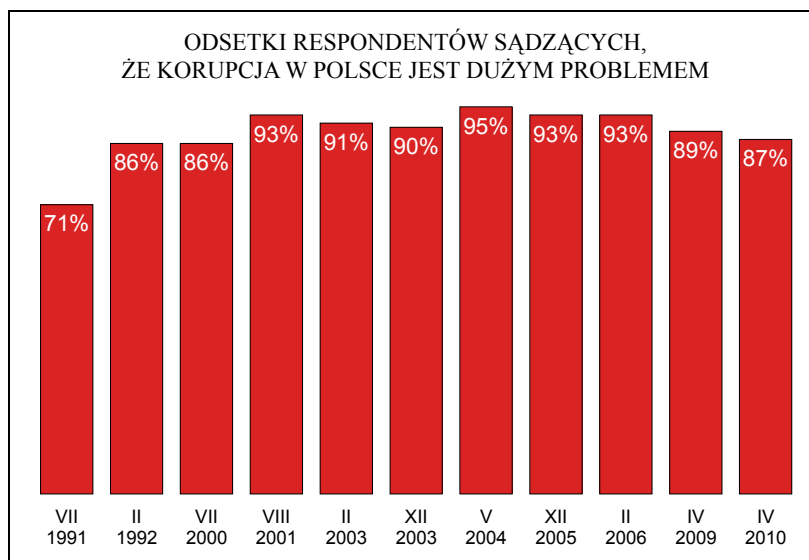
**OPINIA PUBLICZNA O KORUPCJI
I LOBBINGU W POLSCE**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Od początku lat dziewięćdziesiątych wzrastało przekonanie, że korupcja w naszym kraju jest dużym problemem – w latach 2001–2006 było ono powszechne. W ciągu ostatnich czterech lat zmniejszył się (o 6 punktów, do 87%) odsetek osób uważających, że korupcja w Polsce stanowi duży problem.

- ▶ Ponad połowa ankietowanych (56%) jest zdania, że istnieje w Polsce polityczna wola zwalczania korupcji.
- ▶ Dziedziny życia społecznego, w których – zdaniem Polaków – korupcja występuje najczęściej, to polityka (60% wskazań) i służba zdrowia (58%).
- ▶ Prawie połowa respondentów (47%) jest przekonana, że w ciągu ostatniego roku korupcja w Polsce utrzymywała się na tym samym poziomie, jedna piąta (22%) uważa, że w tym czasie się rozszerzała, a co ósmy badany (12%) – że malała.
- ▶ Działania rządu w zwalczaniu korupcji odbierane są podobnie jak przed rokiem – opinii negatywnych (46%) jest więcej niż pozytywnych (38%).

W czasie, gdy realizowaliśmy nasze kwietniowe badanie¹, nastąpiła katastrofa prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem, w następstwie której Polacy przeżywali ponadtygodniową żałobę narodową. W rezultacie większa część badania została przeprowadzona w tym szczególnym okresie. Respondenci odpowiadali na pytania dotyczące m.in. korupcji i lobbingu w Polsce oraz oceniali skuteczność podejmowanej z nimi walki.

POSTRZEGANIE PROBLEMU KORUPCJI W POLSCE

Według Indeksu Percepcji Korupcji publikowanego przez Transparency International² od połowy lat dziewięćdziesiątych, kiedy objęto tymi badaniami Polskę, do roku 2005 problem korupcji w naszym kraju narastał. Od 2006 roku sytuacja w tym względzie zaczęła się poprawiać, ale korupcja pozostaje nadal poważnym problemem społecznym. Polska plasuje się za większością państw tzw. starej Unii Europejskiej, choć z drugiej strony skala korupcji w naszym kraju jest szacowana na podobnym poziomie jak w innych państwach regionu, takich jak Węgry, Czechy, Słowacja, Litwa czy Łotwa.

Badania CBOS również pokazują, iż od lat dominuje wśród Polaków przekonanie, że korupcja w naszym kraju jest dużym problemem. Co więcej, opinia w tej kwestii w niewielkim stopniu zależy od cech społeczno-demograficznych respondentów (zob. tabela aneksowa). Obecnie 87% badanych sądzi, że korupcja w Polsce jest dużym problemem, w tym 44% – że bardzo dużym. Natomiast mniej więcej co dwunasty Polak (8%) uważa, że korupcja w naszym kraju nie jest istotną kwestią społeczną, a co dwudziesty (5%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (239) przeprowadzono w dniach 8–19 kwietnia 2010 roku na liczącej 1056 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009

Tabela 1

Jak Pan(i) sądzi, czy korupcja w Polsce jest problemem dużym czy małym?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	VII 1991	II 1992	VII 2000	VIII 2001	II 2003	XII 2003	V 2004	XII 2005	II 2006	IV 2009	IV 2010
	w procentach										
Bardzo dużym	33	49	46	68	68	65	75	71	67	40	44
Raczej dużym	38	37	40	25	23	25	20	22	26	49	43
Dużym	71	86	86	93	91	90	95	93	93	89	87
Raczej małym	15	8	6	2	2	2	1	2	2	5	8
Bardzo małym	2	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0
Małym	17	9	6	3	2	3	1	2	2	6	8
Trudno powiedzieć	12	5	8	5	6	7	4	4	5	5	5

Opinie dotyczące wagi tego problemu badamy od prawie dwudziestu lat, czyli niemal od początku procesu transformacji. Od roku 1991 wzrastała liczba ankietowanych postrzegających korupcję jako poważny problem społeczny. W 2004 roku przekonanie, że korupcja w Polsce jest dużym problemem, wyrażało 95% badanych. Od tego czasu odnotowujemy stopniowy spadek odsetka respondentów wyrażających taką opinię, w dalszym ciągu jednak podziela ją zdecydowana większość społeczeństwa.

Jako najbardziej skorumpowane dziedziny życia społecznego badani postrzegają politykę (60% wskazań) i służbę zdrowia (58%). Przynajmniej jedna czwarta ankietowanych uważa, że korupcja szczególnie często występuje w urzędach gminnych, powiatowych, wojewódzkich (31%), sądach i prokuraturze (29%) oraz urzędach centralnych i ministerstwach (26%). Mniej więcej co siódmy Polak (15%) sądzi, że korupcja jest najpowszechniejsza wśród policjantów. Jeszcze mniejsze grupy respondentów wskazują na przedsiębiorstwa państwowe (13%) i firmy prywatne (8%) jako szczególnie często dotknięte korupcją. Niewielu Polaków uważa, że korupcja jest częstym zjawiskiem w bankach (3%) oraz w szkolnictwie i nauce (3%). W związku z tym, że przed paroma miesiącami media nagłośniły sprawę ustawiania przetargów wojskowych, w tym roku po raz pierwszy zapytaliśmy również o wojsko. Wydaje się, że sprawa ta nie miała wpływu na ocenę występowania korupcji w siłach zbrojnych, które kojarzone są z nią sporadycznie (1%). Co czternasty badany (7%) nie potrafił wskazać dziedzin, w których jego zdaniem najczęściej występują nieuczciwe zachowania wiążące się z przekupnością i łapówkarstwem.

RYS. 1. CO JAKIŚ CZAS MÓWI SIĘ O KORUPCJI W RÓŻNYCH DZIEDZINACH NASZEGO ŻYCIA SPOŁECZNEGO. W KTÓRYCH Z WYMIENIONYCH DZIEDZIN, PANA(I) ZDANIEM, KORUPCJA WYSTĘPUJE NAJCZĘŚCIEJ?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną dziedzinę

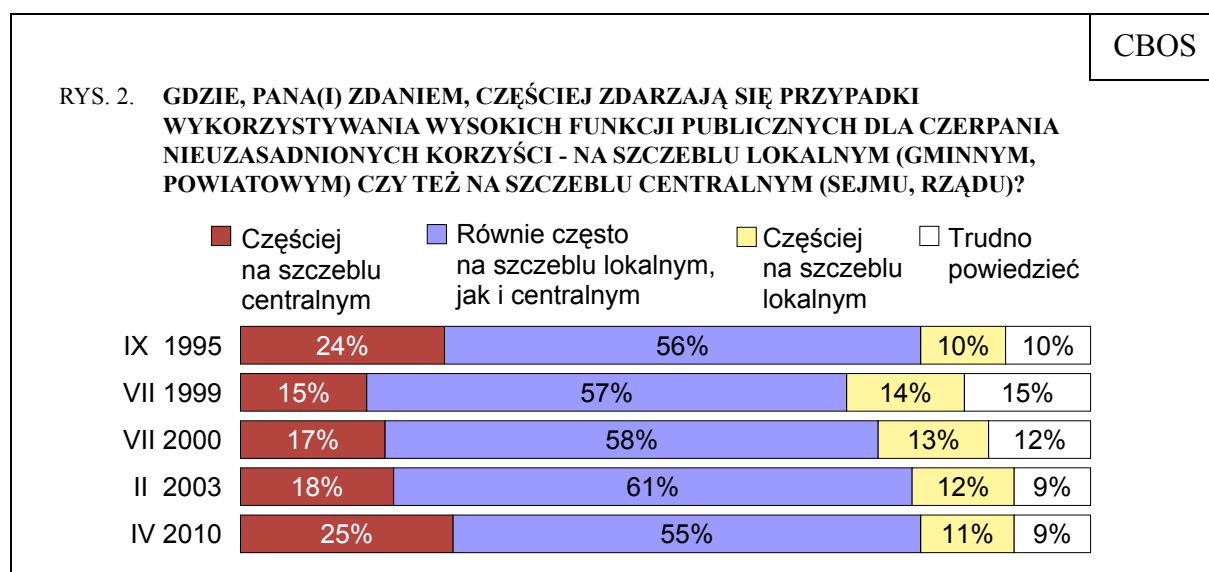
Od wielu lat Polacy wskazują przeważnie na politykę jako sferę życia publicznego, w której korupcja występuje najczęściej. W tym względzie działacze partyjni, radni, posłowie i senatorowie najlepiej oceniani byli w roku 2006 – niemal rok po wyborach parlamentarnych, które wygrało Prawo i Sprawiedliwość, głosząc m.in. hasło walki z korupcją. Jednak rozpad koalicji rządowej PiS-Samoobrona-LPR w wyniku afery gruntowej i późniejsze wydarzenia, w tym afera hazardowa, prawdopodobnie spowodowały ponowny wzrost liczby ankietowanych postrzegających polityków jako osoby najczęściej podatne na korupcję. Od 2005 roku wobec nagłośnienia zachowań korupcyjnych w służbie zdrowia pogarszają się również opinie na jej temat, poprawiają się natomiast oceny sądów i prokuratury. W ostatnich pięciu latach wyraźnie zauważalna jest poprawa w postrzeganiu policji. Odsetek osób uważających, że korupcja w policji jest dużym problemem, zmniejszył się o ponad połowę. W innych dziedzinach życia społecznego zmiany są mniej znaczące.

Tabela 2

Co jakiś czas mówi się o korupcji w różnych dziedzinach naszego życia społecznego. W których z wymienionych dziedzin, Pana(i) zdaniem, korupcja występuje najczęściej?	Wskazania respondentów według terminów badań								
	X 2001	VI 2002	VI 2003	VI 2004	V 2005	VII 2006	XII 2007	IV 2009	IV 2010
	w procentach								
Wśród polityków – działaczy partyjnych, radnych, posłów, senatorów	54	52	60	64	61	35	44	55	60
W służbie zdrowia	47	42	43	37	50	53	58	54	58
W urzędach gminnych, powiatowych, wojewódzkich	29	25	29	30	21	28	25	28	31
W sądach i prokuraturze	37	33	33	42	37	32	30	29	29
W urzędach centralnych i ministerstwach	38	29	37	39	34	22	32	27	26
W policji	31	23	25	21	34	31	28	16	15
W firmach państwowych	13	12	11	11	11	9	15	14	13
W firmach prywatnych	13	9	11	9	12	8	9	10	8
W bankach	6	3	5	4	4	3	2	4	3
W szkolnictwie i nauce	7	8	4	5	4	8	3	3	3
Gdzie indziej	1	0	1	1	1	2	0	4	1
Trudno powiedzieć	1	12	8	7	6	15	10	8	7

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wskazać więcej niż jedną dziedzinę

Ponad połowa Polaków (55%) jest przekonana, że korupcja zdarza się równie często na szczeblu lokalnym, jak i centralnym. Jedna czwarta (25%) uważa, że przypadki wykorzystywania funkcji publicznych dla czerpania nieuzasadnionych korzyści częstsze są w centralnych organach władzy, a co dziewiąty (11%) sądzi, że częściej zdarzają się na szczeblu lokalnym. Tegoroczne opinie na ten temat powróciły do poziomu sprzed piętnastu lat.

KORUPCJA WŚRÓD WYSOKICH URZĘDNIKÓW I POLITYKÓW

Polityka to najczęściej wskazywana dziedzina życia społecznego, w której korupcja jest dużym problemem. Zapytaliśmy zatem o różnego rodzaju zachowania definiowane jako korupcyjne zawiązując grupę odniesienia do wysokich urzędników państwowych i polityków. Uzyskane dane pokazują, jak bardzo negatywną ocenę wystawiają obywatele klasie politycznej.

Najpowszechniejszym zarzutem wobec wysokich urzędników państwowych i polityków jest nepotyzm. Ponad cztery piąte badanych (84%) uważa, że praktykowany przez nich proceder obsadzania stanowisk w urzędach, spółkach, bankach i innych tego typu instytucjach krewnymi i znajomymi jest częsty. Tylko 7% respondentów sądzi, że skala tego zjawiska wśród polskich elit władzy jest niewielka. Od 1997 roku znacząco wzrosła (o 15 punktów procentowych) liczba ankietowanych przekonanych o powszechności obsadzania intratnych stanowisk osobami bliskimi lub znajomymi. Opinia o wszechobecnym nepotyzmie była powszechna w roku 2004 (wtedy wyrażało ją 92% respondentów), ale pięć lat później odsetek wskazań wyraźnie się zmniejszył (o 10 punktów, do 82%). Od ubiegłego roku ocena urzędników i polityków w kontekście omawianych zachowań korupcyjnych w zasadzie nie uległa zmianie.

Tabela 3

Jak Pan(i) sądzi, czy wśród wysokich urzędników państwowych i polityków* częste czy rzadkie są takie zjawiska, jak obsadzanie krewnych, kolegów, znajomych na stanowiskach w urzędach, spółkach, bankach itp.?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IV 1997	VII 1999	VII 2000	II 2003	XII 2003	V 2004	IV 2009	IV 2010				
	w procentach											
Bardzo częste	69	84	87	91	51	87	63	92	31	82	35	84
Raczej częste					36		29		51		49	
Raczej rzadkie	13	4	5	2	4	2	7		6			
Bardzo rzadkie							0		1			
Trudno powiedzieć	18	11	7	7	9	6	11	9				

* Do 2000 roku pytaliśmy tylko o wysokich urzędników państwowych

Innym aspektem nepotyzmu i kumoterstwa jest załatwianie kontraktów dla rodziny i znajomych prowadzących działalność gospodarczą. Takie zachowania jako bardzo rozpowszechnione wśród polityków i wysokich urzędników państwowych wskazuje prawie trzy czwarte badanych (73%). Natomiast co ósmy respondent (13%) uważa, że nie zdarzają się one często. Przekonanie o powszechności tego zjawiska wśród funkcjonariuszy

państwowych i polityków na poziomie przynajmniej tak wysokim jak obecnie utrzymuje się od roku 1997, tj. od czasu, kiedy badamy ten aspekt korupcji. Najczęściej było ono wyrażane w roku 2004 – wówczas 87% Polaków uważało, że wysocy urzędnicy i politycy często załatwiają kolegom i znajomym kontrakty i zamówienia.

Tabela 4

Jak Pan(i) sądzi, czy wśród wysokich urzędników państwowych i polityków* częste czy rzadkie są takie zjawiska, jak załatwianie kontraktów, zamówień rządowych dla rodziny, kolegów, znajomych prowadzących firmy prywatne?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IV 1997	VII 1999	VII 2000	II 2003	XII 2003	V 2004	IV 2009	IV 2010				
	w procentach											
Bardzo częste	78	73	78	81	40	81	49	87	26	75	20	73
Raczej częste					41		38		49		53	
Raczej rzadkie	9	10	10	6	6	4	10		12			
Bardzo rzadkie							1		1			
Trudno powiedzieć	13	17	12	13	13	9	14		14			

* Do 2000 roku pytaliśmy tylko o wysokich urzędników państwowych

Prawie trzy czwarte badanych (73%) sądzi, że większość polityków i urzędników często bierze łapówki za załatwienie sprawy, natomiast mniej więcej co ósmy (12%) uważa, że zjawisko to jest rzadkie. Podobnie jak w przypadku omówionych wyżej zachowań korupcyjnych, w porównaniu z rokiem 2004 znacząco zmniejszył się (o 16 punktów) odsetek badanych uważających, że politycy i urzędnicy często biorą łapówki.

Tabela 5

Jak Pan(i) sądzi, czy wśród wysokich urzędników państwowych i polityków* częste czy rzadkie są takie zjawiska, jak branie łapówek za załatwienie sprawy?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IV 1997	VII 1999	VII 2000	II 2003	XII 2003	V 2004	IV 2009	IV 2010				
	w procentach											
Bardzo częste	72	74	79	85	38	84	52	89	24	72	19	73
Raczej częste					46		37		48		54	
Raczej rzadkie	13	8	9	5	4	2	11		11			
Bardzo rzadkie							1		1			
Trudno powiedzieć	15	19	12	10	12	9	15		15			

* Do 2000 roku pytaliśmy tylko o wysokich urzędników państwowych

Wprawdzie spośród różnego rodzaju zachowań korupcyjnych respondenci najrzadziej wskazują na wykorzystywanie przez polityków pieniędzy publicznych na rzecz swojej partii, jednak ponad dwie trzecie (69%) sądzi, że zjawisko to jest częste. Warto podkreślić, że obecnie przekonanie takie wyraża dużo więcej osób niż pod koniec lat dziewięćdziesiątych.

Tabela 6

Jak Pan(i) sądzi, czy wśród wysokich urzędników państwowych i polityków* częste czy rzadkie są takie zjawiska, jak wykorzystywanie pieniędzy publicznych na rzecz swojej partii?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IV 1997	VII 1999	VII 2000	II 2003	XII 2003	V 2004	IV 2009	IV 2010				
	w procentach											
Bardzo częste	56	58	65	67	38	74	41	78	28	73	24	69
Raczej częste					36		37		45		45	
Raczej rzadkie	15	11	12	10	6	5	6		9			
Bardzo rzadkie							0		1			
Trudno powiedzieć	29	31	23	23	20	17	21	21				

* Do 2000 roku pytaliśmy tylko o wysokich urzędników państwowych

Od 2003 roku pytamy także o opinie na temat częstości ulegania nieuczciwemu lobbingsowi. Obecnie niemal trzy czwarte badanych (72%) uważa, że politycy i wysocy urzędnicy państwowi dla własnych korzyści często ulegają naciskom biznesu, firm, grup zawodowych lub społecznych przy załatwianiu kontraktów i zamówień rządowych. Tylko co dziesiąty respondent (10%) sądzi, że takie sytuacje są rzadkie.

Tabela 7

Jak Pan(i) sądzi, czy wśród wysokich urzędników państwowych i polityków częste czy rzadkie są takie zjawiska, jak uleganie naciskom biznesu, firm, grup zawodowych lub społecznych przy załatwianiu kontraktów, zamówień rządowych w zamian za własne korzyści itp.?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	XII 2003		V 2004		IV 2009		IV 2010	
	w procentach							
Bardzo częste	37	78	44	81	23	74	19	72
Raczej częste	41		37		51		53	
Raczej rzadkie	4		3		7		10	
Bardzo rzadkie					1		0	
Trudno powiedzieć	18		16		18		18	

Ponad połowa ankietowanych (59%) jest zdania, że w Polsce przekupując parlamentarzystów lub innych polityków można wpływać na stanowienie prawa. Z tym poglądem nie zgadza się co piąty respondent (20%), a w zasadzie taka sama liczebnie grupa

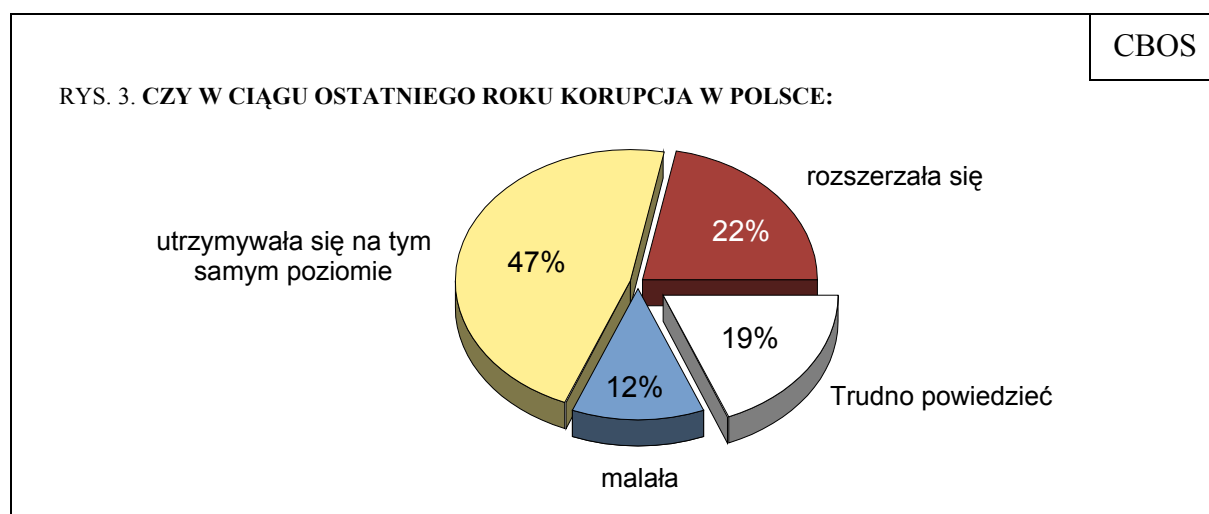
(21%) nie ma wyrobionego poglądu na ten temat. Porównywalny rozkład opinii w tej kwestii zarejestrowaliśmy w lutym 2003 roku, na początku działalności sejmowej komisji śledczej wyjaśniającej tzw. aferę Rywina. Natomiast pod koniec roku 2003 i na początku 2004, kiedy tzw. Rywingate nabrała największego rozgłosu, odpowiednio 69% i 71% respondentów uważało, że w Polsce można „kupować” ustawy. Słynna afera hazardowa nie odbiła się więc na opiniach w tej kwestii równie negatywnie jak afera Rywina.

Tabela 8

Czy, Pana(i) zdaniem, w Polsce przekupując parlamentarzystów lub innych polityków można spowodować uchwalenie ustawy, zmianę prawa czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	II 2003		XII 2003		V 2004		IV 2010	
	w procentach							
Zdecydowanie tak	22	59	32	69	35	71	17	59
Raczej tak	37		37		36		42	
Raczej nie	12		9		8		17	
Zdecydowanie nie	2		1		0		3	
Trudno powiedzieć	27		21		21		21	

OCENA WALKI Z KORUPCJĄ

Od ubiegłorocznego badania, w którym pytaliśmy o ocenę antykorupcyjnych działań rządu, nagłośniona została sprawa nieprawidłowości przy przygotowywaniu ustawy regulującej funkcjonowanie branży hazardowej w Polsce oraz konfliktu między premierem i szefem Centralnego Biura Antykorupcyjnego, w wyniku którego szef Biura został zdymisjonowany. Jak Polacy postrzegają zakres korupcji w Polsce w ostatnim roku oraz działania rządu i CBA w celu jej zwalczania?

Prawie połowa badanych (47%) jest przekonana, że w ostatnim roku korupcja w Polsce utrzymywała się na tym samym poziomie, jedna piąta (22%) uważa, że w tym czasie się rozszerzała, a co ósmy respondent (12%) – że malała.

Warto przypomnieć, że w ubiegłym roku prawie co trzeci Polak (30%) uważał, że w ciągu dwóch lat poprzedzających badanie korupcja w naszym kraju się nasilała. Ocena ostatniego roku rządów koalicji PO-PSL jest więc trochę lepsza niż wcześniejszego okresu. Trzeba dodać, że od 2009 roku wzrosła liczba osób niepotrafiących określić swojego stanowiska w tej kwestii.

Tabela 9

Czy w ciągu ostatniego roku korupcja w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	IV 2009*	IV 2010
	w procentach	
– rozszerzała się	30	22
– utrzymywała się na tym samym poziomie	44	47
– malała	14	12
Trudno powiedzieć	12	19

* W 2009 roku pytanie brzmiało „Czy w ciągu ostatnich dwóch lat korupcja w Polsce:”

W elektoratach partyjnych najczęstsza jest opinia, że w ciągu ostatniego roku korupcja w Polsce utrzymywała się na tym samym poziomie. Zwolennicy PiS dwukrotnie częściej niż sympatycy rządzącej PO są zdania, że w tym czasie korupcja w naszym kraju się rozszerzała (odpowiednio: 31% i 16%), natomiast wyborcy PO dwukrotnie częściej niż badani popierający PiS uważają, że malała (22% wobec 11%). Respondenci niezdecydowani co do swojego udziału w wyborach oraz w ogóle niegłosujący częściej niż pozostali nie mają zdania w tej kwestii.

Tabela 10

Potencjalne elektoraty*	Czy w ciągu ostatniego roku korupcja w Polsce:			
	rozszerzała się	utrzymywała się na tym samym poziomie	malała	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	16	52	22	10
PiS	31	49	11	9
Inna partia**	21	49	10	20
Niezdecydowani i niegłosujący	25	45	7	23

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych

** Z powodu małych liczebności badanych deklarujących chęć głosowania na inne partie przedstawiamy wyniki tylko dla dwóch największych ugrupowań

Większość Polaków (56%, od roku 2009 wzrost o 4 punkty) uważa, że istnieje w Polsce polityczna wola zwalczania korupcji. Sceptycznie odnosi się do tej opinii ponad jedna trzecia ankietowanych (35%), a co jedenasty respondent (9%) nie ma wyrobionego poglądu na ten temat.

Tabela 11

Czy, Pana(i) zdaniem, istnieje w Polsce polityczna wola zwalczania korupcji?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	IV 2009	IV 2010
	w procentach	
Zdecydowanie tak	6	8
Raczej tak	46	48
Tak	52	56
Raczej nie	29	28
Zdecydowanie nie	6	7
Nie	35	35
Trudno powiedzieć	13	9

Spółeczna ocena działań, jakie w walce z korupcją podejmuje rząd Donalda Tuska, jest raczej negatywna. Prawie połowa badanych (46%) źle ocenia poczynania rządu w tym zakresie, a niespełna dwie piąte (38%) – dobrze. Mniej więcej co szósty ankietowany (16%) nie potrafi zająć stanowiska w tej sprawie. W porównaniu z rokiem 2009 nie nastąpiły znaczące zmiany w ocenie antykorupcyjnych działań obecnego gabinetu.

Tabela 12

Jak by Pan(i) ocenił(a) dotychczasowe działania rządu Donalda Tuska w zwalczaniu korupcji?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	IV 2009	IV 2010
	w procentach	
Bardzo dobrze	1	2
Raczej dobrze	38	36
Dobrze	39	38
Raczej źle	35	38
Bardzo źle	7	8
Źle	42	46
Trudno powiedzieć	19	16

Ocena dotychczasowych działań rządu w zwalczaniu korupcji jest uzależniona od preferencji partyjnych. Badani deklarujący chęć głosowania na PO w większości (56%) wystawiają rządowi dobrą ocenę, ale niemal co trzeci sympatyk tej partii (32%) – złą. Zwolennicy PiS postrzegają aktywność rządu w walce z korupcją zazwyczaj negatywnie (70%), ale niemal jedna czwarta potencjalnego elektoratu tej partii (24%) – pozytywnie.

Osoby deklarujące chęć głosowania na inną partię oceniają działania rządu w zwalczaniu korupcji częściej źle (50%) niż dobrze (41%).

Tabela 13

Potencjalne elektoraty*	Jak by Pan(i) ocenił(a) dotychczasowe działania rządu Donalda Tuska w zwalczaniu korupcji?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	56	32	12
PiS	24	70	6
Inna partia**	41	50	9
Niezdecydowani i niegłosujący	31	48	21

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych

** Z powodu małych liczebności badanych deklarujących chęć głosowania na inne partie przedstawiamy wyniki tylko dla dwóch największych ugrupowań

Ocena antykorupcyjnych działań rządu w znacznym stopniu zależy od stosunku badanych do gabinetu Donalda Tuska. Zwolennicy rządu w większości (57%) dobrze oceniają jego dotychczasowe działania w walce z korupcją, ale niemal jedna trzecia (30%) – źle. Wśród przeciwników obecnego gabinetu tylko co szósty (16%) wystawia oceny dobre, natomiast większość (76%) – źle; opinie te są bardziej krytyczne niż opinie potencjalnego elektoratu PiS. Wśród osób deklarujących obojętność wobec rządu prawie połowa (45%) twierdzi, że w kwestii zwalczania korupcji nie spełnia on ich oczekiwań.

Tabela 14

Stosunek do rządu Donalda Tuska	Jak by Pan(i) ocenił(a) dotychczasowe działania rządu Donalda Tuska w zwalczaniu korupcji?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zwolennicy	57	30	13
Przeciwnicy	16	76	8
Obojętni	29	45	26
Trudno powiedzieć	31	25	44

Jednym z kroków podjętych przez rząd w walce z korupcją było powołanie Julii Pitera (pod koniec 2007 roku) na pełnomocnika rządu ds. opracowania programu zapobiegania nieprawidłowościom w instytucjach publicznych, co znalazło wyraz we wzroście zaufania do niej (z 28% w grudniu 2007 do 40% w styczniu 2008). Z czasem jednak zaufanie do minister ds. przeciwdziałania korupcji systematycznie malało, najprawdopodobniej jako efekt często zarzucanego jej przez media braku konkretnych efektów pracy. Obecnie co czwarty

Polak (25%) wyraża zaufanie do Julii Pitery, a co piąty (21%) deklaruje w stosunku do niej nieufność.

Tabela 15. Zmiany społecznego zaufania i nieufności do Julii Pitery

Stosunek do Julii Pitery	Wskazania respondentów według terminów badań											
	2007		2008							2009		2010
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	IV	XI	IV
	w procentach											
Zaufanie	26	28	40	35	33	30	34	28	27	24	21	25
Nieufność	11	14	19	21	19	18	19	23	23	27	30	21

Instytucją zajmującą się zwalczaniem korupcji w życiu publicznym i gospodarczym jest Centralne Biuro Antykorupcyjne. Jak pokazują wyniki naszych badań, jego działalność budzi wiele kontrowersji. W 2007 roku ocen dobrych (34%) było mniej więcej tyle samo co złych (35%). W pierwszej połowie 2009 roku opinie o CBA się poprawiły (41% Polaków dobrze oceniało jego pracę, a 29% – źle). Jednak później notowania CBA zaczęły się pogarszać. Obecnie odsetki ocen pozytywnych i negatywnych są niemal takie same (odpowiednio: 29% i 30%).

Tabela 16

Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność CBA:	Wskazania respondentów według terminów badań									
	IX 2007	I 2008	V 2008	IX 2008	IV 2009	VII 2009	XI 2009	XII 2009	IV 2010	
	w procentach									
– zdecydowanie dobrze	5	4	5	6	6	3	3	3	3	
– raczej dobrze	29	32	30	29	35	31	22	22	26	
Dobrze	34	36	35	35	41	34	25	25	29	
– raczej źle	20	21	19	21	23	23	28	23	19	
– zdecydowanie źle	15	8	8	6	6	11	14	16	11	
Źle	35	29	27	27	29	34	42	39	30	
Trudno powiedzieć	31	34	38	37	30	32	33	36	41	

Przedstawione wyniki wskazują, że w Polsce w zakresie walki z korupcją jest jeszcze dużo do zrobienia, a powołane do tego instytucje nie spełniają społecznych oczekiwań.

Przekonanie, że korupcja w naszym kraju stanowi duży problem, jest prawie powszechne i jedynie w niewielkim stopniu zależne od wieku, pozycji czy poglądów politycznych respondentów. Opinia ta przeważa właściwie od początku procesu transformacji, ale obecnie wyrażana jest dużo częściej niż na początku lat dziewięćdziesiątych. Należy jednak zaznaczyć, że w ostatnich czterech latach zmniejszył się odsetek osób sądzących, że korupcja w Polsce jest dużym problemem.

Najbardziej skorumpowane sfery życia społecznego to – według ponad połowy badanych – polityka i służba zdrowia. Z jednej strony krytyka klasy politycznej w kontekście jej podatności na korupcję świadczy o braku zaufania do instytucji publicznych. Co więcej, większość respondentów jest przekonana, że problem ten dotyka samych podstaw demokratycznego państwa, tzn. procesu stanowienia prawa. Z drugiej strony ponad połowa badanych uważa, że jest w Polsce polityczna wola zwalczania korupcji. Polityka rządu w tym zakresie częściej jednak oceniana jest negatywnie niż pozytywnie.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

Tabela 1

		Jak Pan(i) sądzi, czy korupcja w Polsce jest problemem dużym czy małym?			Liczba osób
		Dużym	Małym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		87	8	5	1053
Płeć	Mężczyźni	88	9	3	501
	Kobiety	85	8	7	552
Wiek	18-24 lata	83	12	5	143
	25-34	92	5	3	198
	35-44	85	11	4	157
	45-54	90	7	3	194
	55-64	88	7	4	188
	65 lat i więcej	79	9	12	174
Miejsce zamieszkania	Wieś	84	8	7	401
	Miasto do 20 tys.	88	8	4	139
	20-100 tys.	87	9	5	199
	101-500 tys.	88	7	5	168
	501 tys. i więcej mieszk.	90	10		145
Wykształcenie	Podstawowe	79	12	9	265
	Zasadnicze zawodowe	90	6	4	269
	Średnie	88	9	3	356
	Wyższe	90	7	3	163
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wykształceniem	90	8	2	104
	Średni personel, technicy	92	4	4	49
	Pracownicy adm.-biurowi	83	10	7	69
	Pracownicy usług	90	7	3	41
	Robotnicy wykwalifikowani	93	6	1	134
	Robotnicy niewykwalifikow.	95	2	2	43
	Rolnicy	78	13	9	56
Pracujący na własny rach.	93	7		46	
Bierni zawodowo	Renciści	88	7	5	74
	Emeryci	82	8	10	216
	Uczniowie i studenci	78	15	7	101
	Bezrobotni	91	5	4	59
	Gospodynie domowe i inni	84	11	5	60
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	91	7	2	151
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	89	8	3	83
	sekt. prywat. poza rolnict.	91	6	3	221
	prywatnym gosp. rolnym	79	15	6	56
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	86	8	6	157
	501-750	87	8	5	140
	751-1000	87	8	5	160
	1001-1500	91	7	2	188
	Powyżej 1500 zł	85	14	0	134
Ocena własnych warunków materialnych	Złe	88	3	9	181
	Średnie	86	8	6	454
	Dobre	86	11	3	418
Udział w praktykach religijnych	Kilka razy w tygodniu	83	7	11	54
	Raz w tygodniu	87	8	5	541
	1-2 razy w miesiącu	85	9	6	153
	Kilka razy w roku	88	8	4	198
	W ogóle nie uczestniczy	88	9	3	107
Poglądy polityczne	Lewica	89	8	3	145
	Centrum	87	9	3	344
	Prawica	89	9	2	327
	Trudno powiedzieć	81	6	13	236